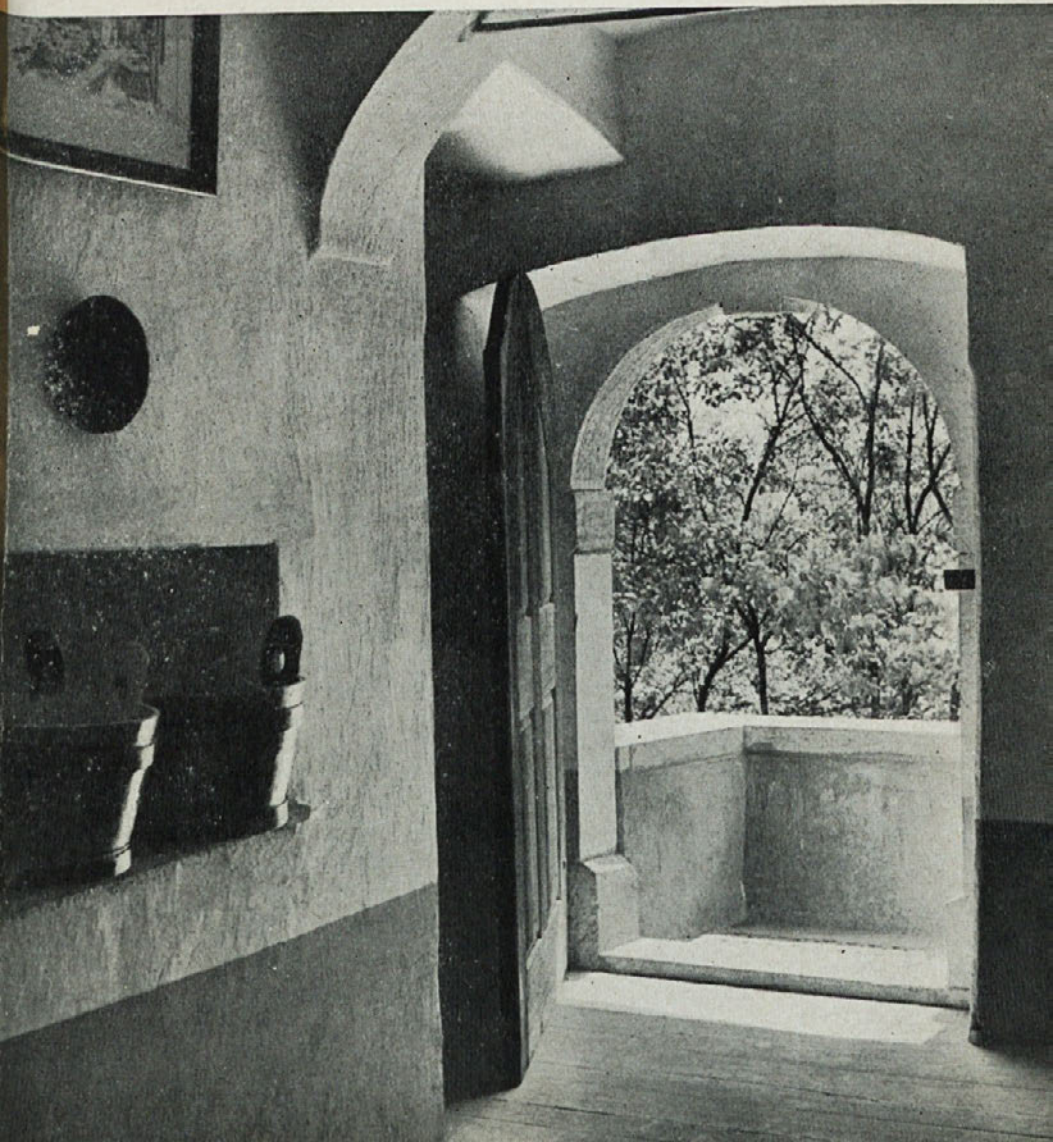

Taboo

DA BO TABOR LAHKO ZAGOVORNIK RESNICE IN KLICAR
K NEPRESTANEMU BOJU DO KONČNE SVOBODE NA-
SEGA ZASUŽNJENEGA NARODA, MORA REDNO IZHAJATI!
ČE HOČE REDNO IZHAJATI, GA MORAMO REDNO PLA-
ČEVATI! ZAVEDAJTE SE TEGA! TABOR NIMA MECENOV!
PORAVNAJTE REDNO NAROČNINO, NABIRAJTE NOVIH,
PLAČUJOČIH NAROČNIKOV IN PRISPEVAJTE V NAŠ
TISKOVNI SKLAD! HVALA.

TABOR je vestnik Združenih Slovenskih Protikomunistov. — Izdaja ga
konzorcij. — Predsednik inž. Anton Matičič. Urejuje uredniški odbor, od-
govorni urednik: Adolf Škrjanec, za lastništvo: Ivan Korošec. — Upravnik:
Vencelj Dolenc

— :: —

TABOR es órgano de los Anticomunistas Eslovenos Unidos. — Director:
Ing. Antonio Matičič, R. L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina.

— :: —

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Buenos
Aires, Argentina, T. E. 33-7213

— :: —

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 803.003

— :: —

TABOR is the voice of the United Slovene Anticommunists.

— :: —

NAROČNINA: Južna Amerika 240 pezov odn. enakovrednost v dolarju.
U. S. A. in Kanada 2.50 dolarja letno; Anglija in Avstralija 1 funt šterling;
evropske države 1.50 dolarja.

— :: —

VSEBNA: Vstajenje; Pridiga na gori v Moskovskem gledališču — Na smrt
obsojen — Žaloigra slovenskega naroda — Sen o vrnitvi — Kennedy n mi
— Poklonitev spominu herojev — Grmade ne Gorjancih — Zgodovinske
čence — Živeti hočemo — Spomini — Zamisli se — Zvestemu prijatelju v
spomin — Za beležnico — Na uredniški mizi

Tabor

Za slovensko
domačijo.
za naš dragi dom
in rod!

(Domobranska pesem)

3-4

BUENOS AIRES

1964

VSTAJENJE

In glej, nastal je velik potres. Zakaj angel Gospodov je prišel iz nebes in je pristopil ter odvalil kamen... (Mt 28, 1-7)

Zelo malo jih je bilo, ki so takrat še verjeli.

Laži, hinavstvo, farizejstvo, potvarjanje, natolcevanje, intrige in nasilstvo so Sina, ki je v pričevanje Resnice bil poslan na svet, pribile na križ. Dolga sulica je v imenu večinskega javnega mnenja prebodla prsi Človekove in iz srca je pritekel zadnji curek krvi, pomešan s težko, lepljivo vodo.

Za večino je takrat Resnica, ki je bila v Dobroti, Pravici in Ljubezni, dokončno, definitivno umrla. Boga so položili v grob in predenj zavalili velik, težek kamen.

Zelo malo jih je bilo, ki so takrat še verjeli.

In vendar je Resnica vstala. Iz groba. Iz črnega molka, pred katerega je bil zavaljen velik, težak kamen.

Ko so navzlic lažem, natolcevanju in nasilju varanega javnega mnenja prišle nekatere usmiljene žene, da bi mazilile umrlega Človeka, je bil kamen odvaljen in grob — prazen...

Resnica je vstala in šla pred tistimi, ki so upali verjeti. In so postali blagovestniki. In so obrodili seme, ki je bilo raztreseno do skrajnih obzorij zemeljske oble. Po križu je Resnica zmagala v prerojenju in odrešenju sveta.

To ni legenda. Je zgodovina. So dejstva. Najbolj jih dokazujejo ravno vsa protivništva, ki ne odnehajo že skoro dvatisoč let.

So neovrgljiva dejstva. Zakaj navzlic zagrizenemu protivništvu, ki ne odneha že skoraj dvatisoč let, Resnica vedno bolj nezadržno preplavlja svet. Za njega prerojenje in — odrešenje.

Vi, ki ste med vse narode sveta vrženo seme naše Resnice, za katero so umrli izdani mučenci iz Gračric in Turjaka in so padli opeharjeni z Vetrinjskega polja, mislite na to! Ne bodite plašni in maloverni! Kamen je odvaljen. Glejte; naši, ki so bili mrtvi, gredo pred nami.

Resnično: Praznovanje Vstajenja ni samo simbol. Je zgodovinski spominski dan.

Ker je naša zgodovina, je naša bodočnost! Aleluja!

Pridiga na gori v Moskovskem gledališču

Madžarski list „Nemzetör“, ki izhaja v Münchenu, je decembra 1963 prinesel sledeči prispevek, ki ga v prevodu nudimo našim bralcem.

Za sedanjo sezono je Državno gledališče v Moskvi izbralo delo, ki je spadalo v načrt brezbožniške propagande. Imenuje se „Kristus v fraku“ in ni nič drugega kot groba satira na krščanstvo in vse, kar je svetega. Potem ko bi bila vse leto igrana v Moskvi, bi ta komedija morala iti čez odre vseh važnejših pokrajinskih mest. Za glavno vlogo je bil izbran poznani igralec Aleksander Rostovcev. Toda zgodilo se je, da je bila farsa predvajana samo enkrat in sneta s programa takoj po krstni predstavi, med tem ko je ime glavnega igralca nenadoma za vedno izginilo z gledaliških programov. Pred kratkim smo iz verodostojnih virov zvedeli resnico. To je, kar se je pripetilo v noči krstne predstave na odru Državnega gledališča v Moskvi.

Tisto noč je bilo imenovano moskovsko gledališče prenapolnjeno do zadnjega kotička. Od vsega začetka bi se občinstvo moralo smejati nespoštljivim, prostaškim šalam. Scena je predstavljala oltar ruske pravoslavne cerkve. Mogočen križ je bil sestavljen iz praznih steklenic vodke, piva in vina. Na oltarju so ležale črepinje razbitih kelihov in kozarcev. Vse je bilo podobno tretjevrstnemu baru v jutranjih urah. Debeli in zamaščeni svečeniki so plesali okoli oltarja in nabarvane nune v razpuščenih redovniških haljah so pile in ponujale vodko. Na drugem koncu — kvartopirci, nespoštljive šale, hreščeči kriki itd. — V drugem dejanju nastopi glavna oseba — Kristus, ki ga je predstavljala Aleksander Rostovcev. Njegovo oblačilo je tradicionalno: bela halja, v roki sveti evangelij. Po tekstu dela bi moral prečitati dva blagra pridige na gori, potem pa vreči proč evangelij, sleči in poteptati belo haljo, pa zavpiti: „Dajte mi frak in cilinder!“ — Toda zgodilo se je nekaj čisto drugega...

Igralec počasi in spoštljivo bere svete besede: „Blagor ubogim v duhu, zakaj njih je nebeško kraljestvo...“

„Blagor jokajočim, ker potolaženi bodo...“

Tu bi po besedilu moral vreči proč evangelij, poteptati belo haljo in zahtevati frak in cilinder.

Toda igralec z jasnim, čeprav zaradi ginjenosti stisnjenim glasom nadaljuje: „Blagor ponižnim, ker bodo zemljo posedli...“

Bled in zmeden šepetalec se na vse kriplje trudi, da bi ga spravil nazaj na grobo in prostaško besedilo dela. V dvorani vlada grobna tišina. Vsi čutijo, da se v igralcu nekaj dogaja... da ne igra napisane vloge...

Počasen, globok glas odmeva v vseobsežno, mrtvaško tišino... Po gledalcih gre nezadržan srh spričo globokega, ginjivega pomena besed: „Blagor lačnim in žejnim pravice, zakaj nasičeni in napojeni bodo...“

In tako naprej... do konca besede božje v pridigi na gori...

Igralec nekoliko počaka... —

Potem pade v napeto tišino odjek njegovih zadnjih besed:

„Gospod... Gospod... — spomni se me, ko prideš v svoje kraljestvo!“

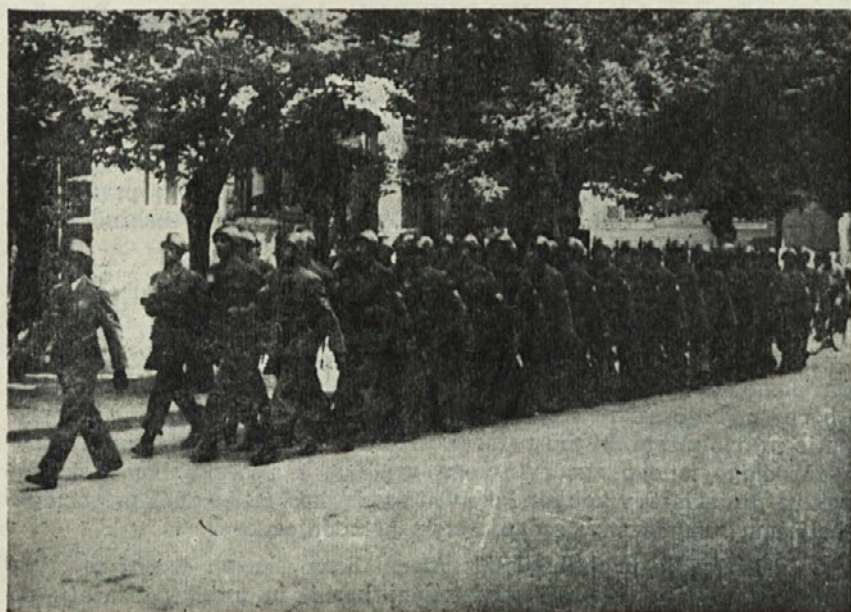
Občinstvo, ki je do zadnjega koticika napolnilo velikansko dvorano, posluša iz vse globine svojega zdramljenega, ginjenega bitja... —

Nihče ne protestira...

Vsakdo... vsak posameznik čuti, da se je pravkar zgodilo nekaj nepredvidenega... nezaslišanega... nekaj veličastnega... —

Gledališče, igralci, oder — vse je izginilo... —

Znova vstali Kristus je spregovoril zares... in ljudstvo ga poslušala kot nekoč na gori... — — —

Ljubljana je s ponosom zrla na svoje domobrance, kadar so z dvignjenimi glavami korakali skozi njene ulice

NA SMRT OBSOJEN

V mesecu septembru tega leta se bo dopolnilo 19 let, kar je na neka taboriščna vrata v Italiji potrkal begunec. Poprosil je za prenočišče, za slamnjačo, kamor bi naslonil trudno glavo. Lačen in izmučen si je zaželel skodelico čorbe iz skupnega kotla, zakaj dolga je bila pot in huda je bila preizkušnja...

In zgodilo se je. Storjen je bil greh, katerega naj nam Bog odpusti. Prvič, odkar stoji slovenska hiša s toplim zapečkom, se je zgodilo, da smo popotnemu človeku odklonili gostoljubnost, da smo pognali od hiše berača, ki ni bil potreben samo skorjice kruha, temveč tudi besede ljubezni in tolažbe. Iz izkušenih starčevskih oči se je pretočila solza. zdrknula po ovelem licu in se izgubila na sivi bradi. Solza obupanega in prevaranega slovenskega rodu. Solza na smrt obsojenega...

Velik je bil naš strah takrat, pa zato nič manjši greh, ki smo ga storili.

Bila je ura najtežje preizkušnje. Iz gole človeške slabosti smo zaprli vrata in odklonili zavetišče rojaku, beguncu, brezdomcu, bivšemu domobranskemu vojaku LEONU RUPNIKU, da ne govorimo o Rupniku — najvišjem poveljniku domobranske vojske, o Rupniku, najčistejšem izrazu hotenja in volje vseh poštenih Slovencev v tistih težkih dneh vojne in revolucije.

Mi vsi, ki smo se nekoč varno skrivali v senci mogočne Rupnikove postave, smo ga zatajili, še preden je petelin tretjič zapel. Zatajili smo tudi sebe. V tem je bila naša največja tragika takrat — v prvih letih po vojni, v tem je tudi naša tragika še danes med slovenskimi protikomunističnimi vrstami.

Vsi, ki smo prežeti z Rupnikovim duhom, vsi ki smo soborci tisočeri in smrt prodanih, vztrajamo tesno združeni na braniku slovenstva.

Skozi vrsto dolgih let že nadaljujemo z borbo, v kateri je bila žrtvovana domobranska vojska z Rupnikom na čelu. Naša sveta dolžnost je, to borbo nadaljevati in s tem dati domobranski vojski in Rupniku priznanje in ono mesto, ki mu pripada pred narodom in zgodovino. Imamo na razpolago mnogo zgodovinskega gradiva, s katerim bomo skušali osvetliti preteklost, v kolikor komu ni jasna, kar pa bo tudi pripomoglo k boljšemu razumevanju sedanosti in prihodnosti.

Z dobro voljo in najboljšimi nameni bomo skušali storiti vse, kar služi našemu cilju v protikomunistični borbi, in s tem dokazati, da solza prevaranega in obupanega slovenskega rodu ni bila prelita zaman.

Inž. Anton Matičič

ŽALOIGRA SLOVENSKEGA NARODA

(Konec)

V TEMI

Borbene enote slovenske vojske so med sporadičnimi stiki z XXIX., XV. in XVIII. komunistično divizijo in takoimenovano divizijo „narodne zaščite“ pričele z umikom z obrambenih položajev Ljubljane ob 21. uri dne 8. 5. 1945 in po tem izgubile vsako zvezo s sovražnikom.

V premikih urejenega in z ostalimi udeleženci na slovenskem vojnem področju koordiniranega odstopanja so se enote slovenske narodne vojske dne 10. 5. 1945 prebile skozi Ljubeljski predor v Karavankah, zapustile Gorenjsko 3) in se spustile v dolino Drave na avstrijskem ozemlju 4). Pod večer se je sprožila kratka, pa ogorčena in uspešna bitka s komunističnimi enotami IV. operativne cone, med katerimi je bila XIII. brigada „Mirka Bračiča“. Te enote so bile premagane in popolnoma razpršene ter so zapustile odsek (med Borovljem in Svetno vesjo) na obrežju Drave in nedotaknjen most čez reko. V to borbo sta posegla tudi ena nemška protitankovska baterija in nemški oklopniški vod, ki sta se znašla na isti poti.

Ko je bila bitka končana, so slovenske enote zasedle položaje, da bi zavarovale in omogočile prehod ter s tem zaščitile odsek za tisoče civilnih beguncev, pa tudi oddelkov Srbskega Dobrovoljskega Korpusa, delov polka Semenev, ki je pripadal ruski vojski generala Vlasova, in nemškega policijskega polka Dahm.

Najpomembnejši rezultat te akcije je bila vzpostavitev stika z angleškimi vojaškimi oblastmi britanske okupacijske cone v Avstriji.

Slovenski Narodni Odbor, ki je dne 5. maja 1945 prevzel vlado, ni uspel, da bi slovenska vojska bila po zaveznikih priznana kot zavezniška vojaška sila, pač pa je dne 13. 5. 1945 naredil za slovensko vojsko zgodovinsko usodni korak. Na zapoved lastnih vrhovnih oblasti je namreč prekoračila

---

3) Ob enih zjutraj dne 9. 5. 1945 je stopila v veljavo brezpogojna in splošna kapitulacija nemške vojske, dejstvo, ki je dalo povod za zmotno mnenje, da se morajo vse bojujoče stranke predati in podvreči odredbam komunističnih zmagovalcev in njihovih zapadnih zaveznikov. Toda to dejstvo v nobenem, ne političnem, ne vojaškem, ne pravnem pogledu (z ozirom na meddržavno pravo) ni imelo nikakšne zveze z državljansko vojno, katero so sprožili komunisti (ki so se od vsega začetka borili na strani zaveznikov) v Sloveniji, ki je bila takrat proglašena za svobodno in suvereno državo.

4) Treba je podčrtati, da je večina prebivalstva doline reke Drave na Koroškem slovenska in da jo Slovenci ne glede na to, da pripada k Avstriji, smatrajo za del svoje domovine.

most, pred Angleži, ki jih je smatrala za zaveznike, položila orožje, pa bila internirana na Vetrinjskem polju blizu Celovca skupaj z ostalimi vojaškimi enotami, s katerimi so postopali kot ujetniki posebnega kova, kajti na istem polju so se nahajali tudi tisoči civilnih beguncev.

Čim je bila slovenska vojska razorožena, so nekateri vojaki, ki so pripadali angleškemu razorožitvenemu oddelku, slovenskim vojakom med grožnjami s strelnim orožjem odvzemali ure, prstane in vse, kar je imelo vrednost.

Na Vetrinjskem polju sta vladala beda in nered. Če ne bi Nemci prve dni razdelili med vsemi kruha, ki so ga imeli še v rezervi, in če Slovenci ne bi ostalim pomagali z mesom pobitih mul, bi prišlo do hude lakote.

Navzlic neugodnim okoliščinam so vrhovne slovenske oblasti, ki so bile na svobodi v koroški prestolici Celovec, dnevno prihajale na Vetrinjsko polje in dajale različne odredbe, kot npr. pregrupiranje enot slovenske vojske, mobilizacijo za vojaško službo sposobnih civilnih beguncev, vojaške vaje, mimohode itd.

Tiste dni so Vetrinjsko polje obiskale nekatere osebnosti, ki so bile vplivne v visokih angleških krogih, kot npr.: 15. 5. 1945 Lady Louise Mountbatten in 21. 5. 1945 šef VII. britanske armije generalni poročnik McCreery.

Slovenski Narodni Odbor in vrhovno poveljstvo slovenske vojske sta večkrat skušala priti v neposreden stik s kakšno odgovorno angleško osebnostjo, ne da bi se uspela sestati s kakršnimkoli poveljnikom ali šefom, pač pa so ju sprejemali samo podrejeni oficirji (najvišjega čina kapitan ali major).

Angleške vojaške oblasti so dejansko že odločile prisilno vrnitev slovenske vojske in civilnih beguncev, kar pa so skrbno prikrivale slovenskim zastopnikom, ker so hotele, da bi izročitev komunističnim krvnikom lahko izvršile brez slučajnega odpora ali celó upora. To dejanje izročitve cveta slovenske mladine v gotovo smrt je olajšalo brezmejno, lahko bi rekli naivno zaupanje, ki so ga člani Slovenskega Narodnega Odbora gojili do Angležev, katere so smatrali za svoje zaveznike.

Navzlic temu, da nista imela nikakšnega dejanskega jamstva ali konkretnega dokaza o možnosti in resničnosti izjav, ki so jih dajali Angleži, sta Narodni Odbor in poveljstvo vojske ponavljala in potrjevala, da bodo vojaki in civilni begunci prepeljani v Italijo, kjer naj bi se pridružili oddelkom generala Damjanovića ter bili znova oboroženi za službo kot zavezniška vojska Angležev.

še celó, ko je bila poznana žaloigra hrvaške vojske in ko so se povrnili v taborišče častniki Srbskega Dobrovoljskega Korpusa (ki se je do konca boril ramo ob ramo s Slovenci) in nas obvestil, da so bili na železniških postajah Pliberk in Podgorje izročeni komunistom, so vrhovne slo-

venske oblasti vojaštvu še izjavljale, da so popolnoma sigurne o smeri prevoza slovenskih enot, ki so jih v tem času odredjali Angleži.

To je trajalo vse dokler ni poveljstvo II. slovenskega polka (preden je odšel prvi transport nacionalnih čet) osebno javilo vrhovnemu poveljstvu resničnega in tehtno podprtega poročila o dolgem zaslišanju g. Ljotića (sina) o vrnitvi srbskih enot. To poročilo je bilo sprejeto ob 7. uri zjutraj dne 27. 5. 1945. Polkovnik Bitenc je odredil ustaviti transport, ki bi bil moral oditi v ponedeljek dne 28. 5. 1945, dokler vrhovne oblasti ne pojasnijo navedenih dejstev na sestanku z angleškim poveljstvom. Navzlic tej odločitvi so bili prepeljani in izročeni komunistom dne 27. 5. 1945 ob 9. uri tehnični bataljon pod poveljstvom ing. maj. Janeza (prav: Rudolfa, op. prev.) škofa in slovenska žendarmenija (policija) s poveljnikom ppolk. Francom Šturmom, dne 28. 5. 1945 pa 4. polk pod poveljstvom maj. Antona Mehleta.

Nameravani sestanek s poveljnikom angleške divizije ni vodil do nikakršnega uspeha. Člani Slovenskega Narodnega Odbora so skupaj s poveljnikom vojske in tolmačem kap. freg. Podhorskim morali čakati tri ure v predsobi angleškega poveljnika, končno pa je neki počrejeni častnik izročil generalu Krenerju sledeči, v nemščini napisani odgovor:

Generalmayor Murray, poveljnik VI. britanske oklopniške divizije, generalu slovenskega domobranstva Krennerju.

1. Dano mi povelje pravi, da mora biti vaša skupina prepeljana z železnico na določene kraje ob določenih časih.

2. Nisem bil obveščen o cilju vlakov in sam o tem ničesar ne vem. V ostalem se me to tudi ne tiče.

3. Povelje, ki sem ga prejel, pravi, da je treba ta prevoz, v kolikor je v človeških močeh, izvršiti brez uporabe sile.

Ta povelja nameravam izvršiti in bom izredno obžaloval, če bi pri tem moral uporabiti silo.

4. Kot vojak izvršujem to povelje, ki mi je bilo dano z višjega mesta.

Kot vojak mi morate biti pri tem vi sami v pomoč.

Mnenju bralecev je prepuščena sodba o obliki in slogu edinega obstoječega angleškega dokumenta o odnosih med slovenskimi in angleškimi oblastmi ter zaključki o načinu postopanja in delovanja članov Narodnega Odbora in poveljnika slovenske vojske, ki so navzlic danim in otipljivim dokazom vse svoje podrejene obvezali k nadaljevanju s transporti tako da so bili:

Dne 29. 5. 1945 prepeljani 3. polk pod poveljstvom maj. Maksa Kunstlja in topništvo s poveljnikom stot. Gabrijelom Hočvarjem.

Dne 30. 5. 1945 2. polk pod poveljstvom ppolk. Vuka Rupnika.

Dne 31. 5. 1945 ostanek 1. polka brez poveljnika.

Pregled pokolja

ki ga je zagrešil komunistični režim

Datum	Popis in podrobnosti	Kraj predaje komunistom	Število predanih
9. 5. 45	Bolniški vlak z ranjenci in vojni kurat Jenko	Pri Radovljici	150 moških 10 žensk
10. 5. 45 20. 7. 45	Razkropljena skupina domobrancev, ki se niso uspeli evakuirati (brez poveljstva)	Dolina Krke	1800 moških 20 žensk
10. 5. 45	Na Dravskem mostu ujeti begunci	Kirchen Theuer pri Borovljah	600 moških in žensk
11. 5. 45	Skupina beguncev s 600 vozili (brez poveljstva) pred prehodom v Avstrijo	Tržič	500 moških in žensk
24. 5. 45	Spremljevalci vozil in konjev, vrnjeni iz Vetrinja	Področica	40 moških
27. 5. 45	Tehn. bat. povelj. ing. major R. Škof in policija s povelj. ppolk. F. šturmom	Področica	800 mož
28. 5. 45	4. polk s pov. maj. Antonom Mehletom in pom. bat. s pov. stot. Pavlovčičem	Področica Pliberk	3000 mož
29. 5. 45	3. polk (Maj. Maks Kunstelj in ppolkovnik Stamenković in topništvo (St. G. Hočevar)	Pliberk Področica	3000 mož
30. 5. 45	2. polk (ppolk. Vuk Rupnik) 1. in 2. bat. (Maj. Rihar in St. Šuštaršič) 3. bat. (Stot. Miloš Šabić)	Pliberk Področica	2800 moških 20 žensk
31. 5. 45	Ostanek 1. polka brez poveljstva	Pliberk	500 mož

11.751 Slovencev,

v Jugoslaviji junija in julija 1945. leta

Število pobitih	pobitih Odstotek	Kraji ujetništva in mučenj	Kraji pokoljev in skupnih grobov
160	100%	Ljubljana	Brezarjevo brezno
1547	85%	Novo mesto in okolica	Gorjanci, Ljuben in Kočevski Rog
60	10%	Kranj, Ljubljana	Neznano
300	60%	Kranj in Škofja Loka	Crngrob in Lubnik
40	100%	Škofovi zavodi št. Vid	Kočevski Rog
760	95%	Jesenice, Kranj, Škofja Loka št. Vid, Kočevje	Kočevski Rog
2880	95%	Jesenice, Kranj Škofja Loka, št. Vid, Kočevje, Sl. Gradec, Celje, Teharje	Poljanska dolina, Lubnik, Crngrob, Kočevski Rog, Huda jama, Hrastnik
2850	96%	Slov. Gradec, Celje, Teharje, Kranj, Škofja Loka, št. Vid	Huda jama, Hrastnik, Kočevski Rog
2679	95%	Slov. Gradec, Celje, Teharje, Kranj, Škofja Loka, št. Vid	Huda jama, Hrastnik, Kočevski Rog
475	95%	Sl. Gradec itd.	Huda jama, Hrastnik

Skupaj 10.000 mož, nedolžnih žrtev, izročenih komunistom, ki so morali s svojo nasilno in grozno smrtjo zapečatiti prijateljstvo zapadnjakov s krvoločno komunistično pošastjo.

Na tem mestu pa je potrebno podčrtati, da vedno obstojajo izjeme in da je bilo dne 31. 5. 1945, ko je poveljnik že izpraznjenega slovenskega vojaškega taborišča poročnik Ames dal nalog, nadaljevati s prevozom 6000 slovenskih civilnih beguncev — že naslednji dan bi moralo biti odpeljanih na postajo Pliberk 1500 beguncev, na postajo Podgorje pa 1200 — na posredovanje starešine slovenskih beguncev, zdravnika dr. Valentina Meršola, preklicano angleško povelje o izročitvi vseh ljudi, ki so prišli iz komunistične Jugoslavije.

Dr. Meršol je našel popolno podporo in pomoč pri kanadskem majorju Barre-u, pri maj. Williamu Johnsonu in končno pri feldmaršalu viskontu Haroldu Alexandru, vrhovnemu poveljniku sredozemskega področja.

Na ta način je dr. Valentin Meršol rešil tudi tisoče ljudi, ki so bili razkropljeni po britanski okupacijski coni. To je bila prva svetla iskra v popolni temi tistih dni.

POKOLJ V KOMUNISTIČNEM PEKLU

S številnimi zapriseženimi in podpisanimi izjavami ljudi, ki se jim je posrečilo rešiti se po tem, ko so bili izročeni komunističnim krvnikom po koncu vojne, to je po 9. maju 1945 ob enih zjutraj, je mogoče ugotoviti sledeča dejstva, podatke in datume, ki dokazujejo zverinski pokolj, katerega so izvršili organi komunističnega režima, ki je podjarmil in drži v sužnosti ves slovenski narod. (Glej pregled)

Ni mogoče v podrobnostih popisati telesnih in duševnih muk, ki so jih morali prestati slovenski ujetniki. Dovolj naj bo omeniti, da so bile žene posiljevane, da so vsi trpeli lakoto, žejo in pomanjkanje najosnovnejših higienskih potreb; da so bili mučeni, zasramovani in bičani; da so nad ujetimi vsak trenutek dneva in noči sproščali svoje sadistične nagone iztrebki komunistične družbe. Vsekakor takšno postopanje pač odkriva moralno raven in družabne pojme „naprednih“ komunistov.

Ujetniki so bili razdeljeni v štiri skupine:

- a) mladoletniki,
- b) tisti, ki so vstopili v slovensko narodno vojsko po 1. januarju 1945,
- c) starejši vojaki,
- d) civilni begunci.

Skupine a, b, in deloma d so bile obsojene na prisilno delo.

Vse iz skupine c in deloma d so slačili do nagega, povezovali z bodečo ali telefonsko žico, nalagali na tovarne avtomobile ter ponoči streljali in metali v skupne jame (zapuščene rudnike in prirodne luknje na Krasu). Večino pokoljev so izvršili junija in julija 1945. leta.

Skupno število poklanega prebivalstva slovenske narodnosti gre do

11.751 oseb. V to število niso vključene žrtve pokoljev pri Trstu in tudi ne onih, ki so se od časa do časa ponavljali do vključno 1946. leta.

Komunistična državljanska vojna za časa druge svetovne vojne, ki ji je sledilo vsiljenje komunističnega reda in vladavine po vojni, je povzročila slovenskemu narodu nepopravljivo škodo v biološkem pogledu. Statistični podatki kažejo izgubo 221.000 ljudi med leti 1940 in 1953, se pravi 13,4% od vsega 1,650.000 Slovencev pred vojno.

Sedanji statistični podatki vodijo dopisnika H. P. R. ljubljanske revije „Perspektive“ do ugotovitve, da po Madžarski Slovenija zavzema prvo mesto po številu samomorov, kajti na Madžarskem pride 256 samomorov na en milijon prebivalcev, v Sloveniji pa 254.

Potrebno je tudi poudariti, da držijo Slovenci pod komunistično vladavino svetovno prvenstvo v splavih in da dejansko ima „socialistična republika Slovenija“ najnižjo postavko vegetativne rasti v Evropi, če ne celo na vsem svetu.

Te in še mnogo več je posledic vladavine brezbožnega komunizma v Sloveniji. Vsiljuje se vprašanje: Zakaj se dogajajo danes te stvari v Evropi, zibelki kulture in civilizacije?

France Balantič

Sen o vrnitvi

Ko boš, tujina, vso mi kri izpila,
ko neizgovorjena bo beseda
prišla kot ogenj mi na usta bleda,
bo davna želja domu me vrnila.

Na srce dal prsti bom kot zdravila,
sprejel me vase bo pozdrav sosedu,
spoznala na planini me bo čreda
in v duši bo zaplala nova sila.

Okusil spet bom sok planinskih trav
— spomini nanj skelijo kakor rane,
ki jih zastрупil dolgih cest je prah.

Domači kraj, kako mi spet boš drag!
Kako bom ljubil gore razkopane,
dokler ne bom pod njimi tih zaspal.

KENNEDY IN MI

Padel je vodnik svobodnega sveta: to ni občutila le Amerika, ampak svet kot celota. Podrl ga je strel iz rok komunista, ki je — ali kot člen svetovne komunistične zarote, ali le kot sredstvo kake druge struje — izvršil ta skoraj neverjetni zločin. Upajmo, da bo resnica prišla na dan; a četudi se nikoli ne razkrije ta grda igra satanizma — naj se imenuje eno ali drugo, naj bo znan ali nepoznan — ostane dejstvo, da se boj med dobrim in zlom bije naprej.

Upajmo, da bo vsaj to dejanje hudobije, kj je ves svobodni svet potopilo v solze, odprlo oči tudi tistim, ki se doslej še niso mogli dokopati do resnice.

Ta zločin je znova spregovoril tudi nam. Doživeli smo tisočkrat večji zločin, toda — pozabljam na bridkost in ne iščemo več poti Resnice, ki je pot bratstva in ljubezni brez meje. Izgubljam se ne samo mi, ves svet se potaplja v ta omledni kaos užitkov, brez morale in načel; zato ga zmaga je hudobija.

Včasih se zdi, da rešitve ni, da vse dobro nujno mora pasti in propasti, četudi je zmago dobremu zagotovil sam Stvarnik. In vendar rešitev je! V trdnih, iskrenih značajih je pot kvišku. Tudi mi, vsakdo izmed nas je eden tistih, ki v tem večnem dvoboju moremo odločati v prid dobrega. Prav je, da v tej žalostni uri, ko smo izgubili močnega, previdnega in plemenitega moža, pomislimo na to in se zavedamo svojega poslanstva.

Začnimo pri sebi, vsak zase, skrivaj, na tihem... Bodimo steber do brote, ki v vseh vidi brata in delček

večnega Boga. Izrjmo iz svojih src vse, kar nam brani pogledati bližnjemu v oči! Če smo delali napake in povzročali krivico, priznajmo slabosti, saj so nekaj človeškega; odpustimo storjeno nam krivico, saj bomo le tako postali vreden član družbe, ki gradi boljše čase.

Pa ne samo mi. Tudi naše družine, vsaka posebej mora biti živa celica poštenih, plemenitih ljudi, ki jim ljubezen ni prazna beseda. Naučimo svoje otroke delati dobro, naučimo jih dejavne ponižnosti in dela za druge. Vedno jim dopovedujmo, da je le iskreno in nesebično delo za druge vredno človekovega življenja in dostojanstva. Vse drugo je sad sebičnosti, ki seje prekletstvo in sovraštvo. Pri tem naj ne mislijo na visoke in vidne službe, ampak se zadovoljijo z majhnimi in skritimi deli v službi soseda. Če si bomo mi in naši otroci znali pritrngati grižljaj kruha s plemenitim namenom, da pomagamo; če bomo znali ukloniti svoj napuh nepoznanemu revežu, ki lakoto trpi zato, da bi bližnjemu dokazali ljubezen in ga imeli za sebi enakega — potem bomo izpolnili nalogo in pripomogli, da bosta na svetu zavladata ljubezen in bratstvo.

Miru na svet ne bodo prinesle obožitev, vojska in uničenje enega ali obeh nasprotnikov. Mir bo prinesel tisti, ki bo imel ljubezen do svojega brata. Le tako bomo ustavili prelivanje krvi, ki že celo stoletje namaka zemljo in kliče po maščevanju. Tako se bomo oddolžili spomenu predsednika Kennedyja in spomenu vseh, ki so z namj trpeli in dali življenje za boljšo bodočnost sveta. Stane Pleško

POKLONITEV SPOMINU HEROJEV

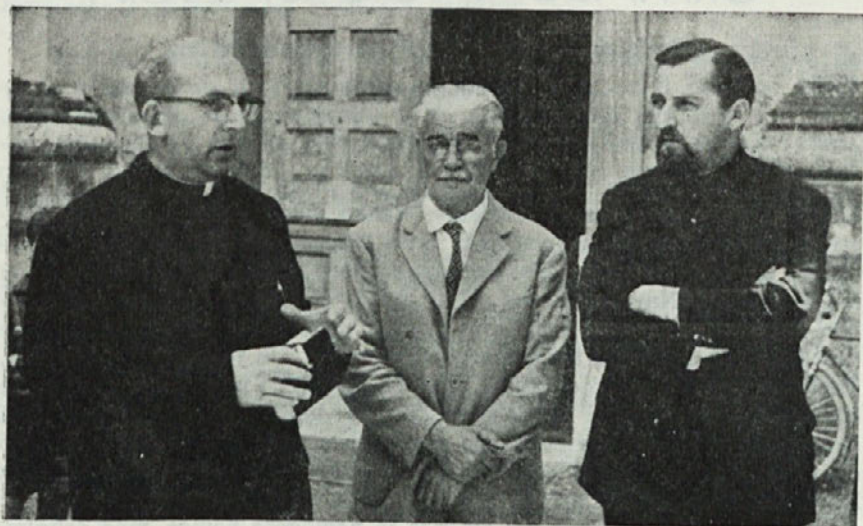
G. Janko Jazbec, ki se je udeležil jubilejnega vsesokolskega zleta 1962. leta na Dunaju, je bil tudi v jugoslovanski sokolski delegaciji, ki se je 5. julija 1962 poklonila spominu herojev na Vetrinjskem polju, o čemer nam je dal na razpolago sledeče poročilo in sliko.

Na prošnjo 35-članske jugoslovanske delegacije na vsesokolskem zletu na Dunaju, je g. župnik Martin Turk skupno s pozneje došlim g. Vinkom Zaletelom opravil molitve za nedolžne žrtve, ki so jih zavezniške britanske vojne sile z Vetrinjskega polja izročile Titovim krvnikom.

Večina sokolske delegacije je bila mladina; potomeci prostovoljcev srbskih polkov, ki so bili v Vetrinju. Ta mladina je prosila, da bi molitve opravila katoliški in pravoslavni duhovnik. Tako se je tudi zgodilo — ob neopaženi prisotnosti agenta celovške policije, kakor nam je pozneje pojasnil žandarmerijski narednik. Prisotnost obeh je bila skrajno prijazna.

G. župnik Turk je imel za časa begunskega tabora na Vetrinjskem polju v tamkajšnji cerkvi svojo novo mašo. Prišel je iz Kanade na dopust in hotel obiskati svoj kraj na Gorenjskem, pa mu jugoslovanske obmejne oblasti niso dovolile vstopa.

Pravoslavni svečenik, oče Dobrivoj Čilerdžić iz Osnabrücka, je ob spremljanju cerkvenega zbora iz istega mesta opravil molitve pred cer-

Gg. župnik Martin Turk, Janko Jazbec in oče Dobrivoj Čilerdžić ob priložnosti poklonitve spominu herojev na Vetrinjskem polju leta 1962.

kvijo. Po molitvi je imel pretresljiv nagovor o junaštvu najboljših izmed Slovencev, Srbov in Hrvatov, ki sedaj za večno združeni v nemem objemu počivajo v Kočevskih gozdovih in drugod. Tako neločljiva naj bi bila tudi zvestoba živih naši skupni domovini.

Po končanem obredu v cerkvi je v istem duhu poveličal vetrinjske mrtve heroje tudi g. župnik Vinko Zaletel.

Mladina je pobožno prisostvovala obema obredoma, si ogledala zanimivosti stare cerkve ter se poklonila junakom ob spominski plošči vetrinjskim žrtvam.

Nato nas je ravnatelj dr. Janko Hornböck vse skupaj povabil na prijazno pogostitev v dom Mohorjeve družbe. Na prostornem dvorišču je bila improvizirana predstava narodnih plesov in iger, ki jih je izvajala sokolska mladina v raznih jugoslovanskih narodnih nošah. Ker je v domu Mohorjeve družbe internat, in ker je bil ta dan zaključek šolskega leta, je bila prisotna tudi domača mladina, ki je pri tej improvizirani manifestaciji bratstva navdušeno sodelovala. Obe skupini sta v najlepšem soglasju in sozvočju zapeli tudi več slovenskih narodnih pesmi.

France Grum-Ivan Korošec:

GRMADE V GORJANCIH

Pričetek narodove borbe za samoohranitev

(Nadaljevanje)

Naslednja akcija 9. junija pa je bila proti italijanski posadki na Zajcu. Tu je bila posadka fašistov. Vsake dva dni se je močna fašistična patrolja iz Zajca premikala proti Novemu mestu po hrano. Fašisti so se dotedaj nemoteno premikali, ker, kot rečeno preje, jih ni nihče napadel. Navadno so se peljali na dveh lojterskih vozeh. Na vsakem vozu so imeli po vsaj eno strojno puško. Potreba po orožju je zahtevala, da se izrabi to primerno priliko. Akcijo je vodil Kranjc sam. Postavil je zasedo tik ob cesti med Zajcem in Vinjo vasjo. Usoda je zopet hotela, da cilj ni bil dosežen. Tik predno sta se zasedi približala dva voza naložena s fašisti je po cesti prišel neki civilist, ki je zasedo opazil in ji tudi ušel ter obvestil fašiste. Prišlo je do lahke borbe, brez kakih žrtev, ker so jo fašisti hitro odkurili v izhodiščno posadko. Tudi o tej akciji so se razširile vse mogoče in nemogoče novice, med drugim, da je bila pri Zajcu pobita celotna fašistična patrolja.

Obe akciji pa sta silno vplivali na partizane in njihovo vodstvo. Parti-

zanski somišljeniki v Novem mestu in okolici so se na vsak način skušali vključiti v ta „udarni“ Štajerski bataljon. Poveljnik je imel prave neprilike, da jih je odklanjal. Normalen izgovor je bil, da bataljon misli iti v najkrajšem času nazaj na Štajersko in da zaradi tega bataljon sprejema v svoje vrste izključno le Štajerc. Neresnična je komunistična trditev, ki jo širijo vsi komunistični pisci, da bi bilo v taborišču Štajerskega bataljona likvidiranih na stotine partizanov in njihovih somišljenikov. V samem taborišču Štajerskega bataljona je bilo likvidiranih samo pet oseb. Vsako masovno likvidiranje partizanskih višjih zastopnikov bi v tistem času prav gotovo razblinilo krinko o „Štajerskem bataljonu“, posledica takega razkritja pa bi v dobi od zadnjega maja do 15. junija bila lahko usodna, saj je odred imel komaj 24 mož s 24 puškami. Resnično pa je, da so naše patrulje razorožile marsikatero partizansko patruljo v Gorjancih, toda v največ slučajih so fante nagnali domov in le v slučajih, kjer se je vedelo, da ujeti ni komunistično usmerjen, se jih je uvrstilo v naše enote.

V odredu je bila disciplina in nobena stvar se ni izvršila brez predhodnega odobrenja izrednega vojaškega sodišča. To sodišče so sestavljali: poveljnik, njegov namestnik in vsi vodje trojk. Odločitev večine na glasovanju je vedno obveljala. Za likvidacijo so bili določeni le tisti ujetniki ali pribežniki, za katere je iz Novega mesta prišlo sporočilo, da so člani partije. Vsak slučaj se je torej posebej raziskal in šele potem postavil pred imenovano izredno sodišče.

Partizansko gledanje na Štajerski bataljon

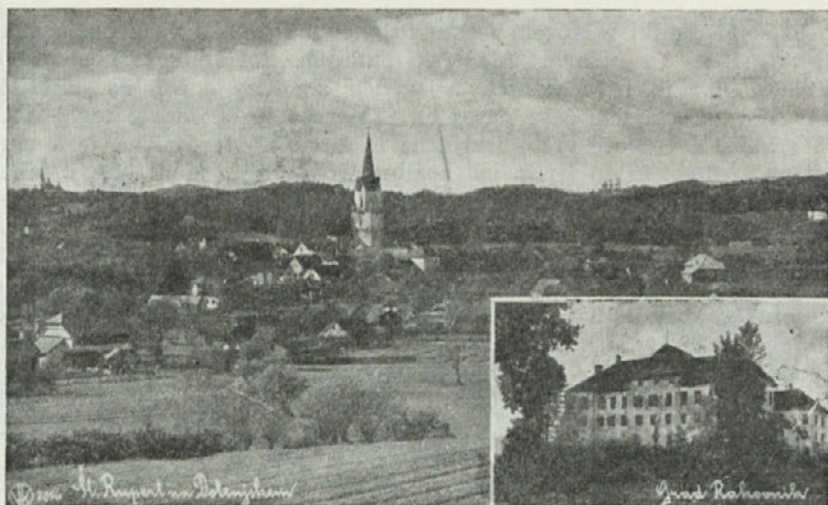
Krinka „Štajerski bataljon“ je sijajno uspevala in omogočala, da se je kljub naglo razvijajočemu se partizanstvu, tudi četniški odred toliko opomogel, da ga partizani ne bi mogli razbiti, četudi bi uporabili vse razpoložljive sile na tem področju. Največje težave so bile v tem, da naši ljudje, zaupniki, ki so za to krinko vedeli, dostikrat niso znali molčati, tako, da je stalno obstojala nevarnost, da se resnica o tej enoti popolnoma razve.

S prihodom druge skupine prostovoljcev iz Mirenske doline je številčno stanje v taborišču naraslo na 83. Moštvo je bilo razdeljeno v borbene trojke, in vsaka od teh je vršila patroljne akcije po razsežnem gorjanskem področju. Patrulje so šle vse do Bele krajine in do hrvaške meje. Patroljiranje ni bilo nevarno, ker je odred stalno imel pregled nad partizanskim obnašanjem, kakor tudi vpogled v partizanske znake razpoznavanja. Žalostne pa so bile ugotovitve:

1.Število partizanov se je vidno večalo, medtem ko je naše številčno stanje bilo skoraj vedno isto.

2. Partizani so nasilno mobilizirali v vseh krajih in razširjali svoje delo na Štajersko in po njihovih poročilih tudi na Gorenjsko.

3. Njihov glavni namen je bil ustrahovati ljudi in jih z manjšimi izzivalnimi akcijami na okupatorja prisiliti, da se jim pridružijo.

Mejniki naše borbe: št. Rupert in grad Rakovnik

4. Ljudje po deželi so nujno rabili zaščito pred komunističnimi nasilstvi, te zaščite pa ni bilo mogoče nuditi, dokler četniška skupina ne bi narasla na par sto mož.

Te ugotovitve so prav gotovo porazno vplivale tako na borce kot na organizatorje ilegale, še bolj porazno pa dejstvo, ker se ni dalo storiti ničesar, da bi se zadeve popravile.

Da je situacija bila še bolj kočljiva in delovanje še bolj omejeno, je pripomoglo partizansko nenehno zanimanje za „štajerski bataljon“. Po napadu na Ratež skoro ni minulo dneva, da se naše patrolje ne bi srečavale s partizanskimi in da ne bi partizanske patrolje prihajale da samega našega taborišča. Partizanskim patroljam ni bilo dovoljeno prihajati v naše taborišče. Da se je to doseglo, je bilo potrebno poleg vednih stražarskih mest, ki so bila razstavljena v širokem krogu, namestiti še stalne patrolje okoli obsežnega taborišča, ki so preprečevale vstop vsem nepoklicanim osebam. Stražarska mesta so bila tako na široko postavljena, da je patrolja potrebovala nad eno uro, da jih je obhodila. Kljub vsem strogim odredbam in disciplini pa je bilo nemogoče prepovedati nekaterim partizanskim veljakom, da ne bi prišli v stik z našim poveljstvom. Zavedati se je namreč treba dejstva, da so Gorjanci bili tista odskočna deska za partizane, ki jim je dala možnosti, da so se razvili in, kadar je bilo potrebno, dobili stike s hrvaškimi partizani. Gorjanci s Kočevskim rogom so bili partizanska zibelka in kasneje teren, ki jim je nudil varno zaledje pred zasledovalci.

(Sledi)

Strani „Tabora“ hočejo biti vsem odprta knjiga, v katero bo lahko vsakdo pisal vse, kar mu leži na duši, samo da ga pri tem vodijo pošteni nameni v službi pravice, resnice in našega zgodovinskega poslanstva.

(Iz našega uvodnika prve številke.)

Dr. Stanko Kociper

Y V ZGODOVINSKE CENCE

k našim zadnjim dnevom v Ljubljani leta 1945

Argumenti brez osnove so lastnina ljudi brez tal. („Vestnik“ XV/1964, 1—2, str. 4)

Pod naslovom „Zgodovinsko gradivo k našim zadnjim dnevom v Ljubljani leta 1945“ je z nekaterimi lastnimi pripombami Janez Grum v „Vestniku“ XIV/1963, 10—12 priobčil svoj zapis tega, kar naj bi pokojni msgr. Matija Škerbec pripovedoval na občnem zboru Zveze slov. protikomunističnih borcev dne 2. julija 1960. leta v Clevelandu in kar naj bi bilo za večino navzočih „pravo razodetje, ki je blagodejno (!!? S. K.) vplivalo na občni zbor.“

Odkar sem pok. msgr. Matija Škerbeca osebno spoznal, sem ga poznal kot človeka, ki se ni prav nič pomišljal ožigosati napak in spodrslijavev v lastnem strankarskem taboru.

Zato mi je močno žal, da Janez Grum svojega zapiska, ki naj bi ga msgr. Škerbec „pozneje prebral“, t. j. odobril, ni priobčil že takoj po 2. juliju 1960. leta ali vsaj še za njegovega življenja. Tako bi lahko na isti ravni, iz oči v oči pojasnili mnoge stvari tega „pravega razodetja“. Zakaj, kakor ni imelo smisla izgubljati čas z Bajlečevimi „argumenti brez osnove“, tako bi bilo ne samo zanimivo, ampak za našo zgodovino zares močno koristno razčistiti stvar z msgr. Škerbecem, če je res 1960. leta še enkrat pogrel stvari, ki so mu lahko ušle v prvi ihti, ko je leta 1947 pisal svoje „Spomine in reminiscence“ in katere — hudo sumim — je Janez Grum vzel za vir svojega zapisa. Ena stvar namreč je, ponavljati stvari iz let ihte in zmede pojmov in značajev v dobi, ko je kopica dejstev že skoraj vse razgalila, druga stvar pa je, da sedaj Janez Grum kliče mrtvega človeka za pričo svojemu „zgodovinskemu“ gradivu, ki je na žalost zopet samo zgodovinska čenča in je zato povsem na mestu podnaslov „Dopolnilo k dr. Bajlečevemu Gradivu za Vetrinj“.

O vsem, kar je vodilo do 3. majskega Narodnega Odbora 1945. leta

in s tem naravnost do strahotne vetrinjske žaloigre 12.000 slovenskih domobrancev, je ohranjenih toliko avtentičnih dokazov, da ni ne časa, ne prostora na tem mestu vse omenjati.

Treba pa je pojasniti zapis Janeza Gruma, da ne bi kdo, ki se spominja pok. msgr. Matija Škerbca kot resnega in kritičnega človeka, te čenče — če jo je po „Spominih in reminiscencah“ iz leta 1947 zares ponovil še leta 1960 — navsezadnje resnično vrednotil kot zgodovinsko gradivo.

I. Prezident gen. Leon Rupnik ni bil nikdar proti temu, da o primer-nem času odstopi politično, civilno oblast poklicnim politikom.

1. Če bi bil msgr. Matija Škerbec še živ, bi zatrdno javno pojasnil, da sva ravno midva — on v zastopstvu NO in jaz v imenu prezidenta kot njegov osebni tajnik in adjutant — dne 23. aprila 1945 začela pripravljati vse, da bi prišlo do širšega sestanka in razgovora med prezidentom in NO, na kar prezident ni samo pristal, ampak si je naravnost želel. Ko sem mu poročal, kaj sva z msgr. Škerbecem snovala, se je razveselil kot otrok in naravnost neučakano ponavljal:

„Kar pridejo naj! (Politiki S. K.) — Naj kar pridejo! — Če sta pripravljenost in zaupanje res tu, bomo z malo dobre volje našli tudi način, da premagamo Rösenerjevo nezaupljivost... — Fant... veš, kaj to pomeni... — v tem času...? — ”

Te prezidentove besede niso rekonstrukcija spomina po dvajsetih letih, ampak sem jih kot osebni tajnik prezidenta po službeni dolžnosti zapisal na licu mesta.

2. Sestanek med prezidentom gen. Rupnikom in NO se je vršil dne 28. aprila 1945. leta v škofijskem dvorcu z začetkom ob 16. uri. (1)

Na tem sestanku so bili navzoči:

Škof Gregorij Rožman, ki je sestanek otvoril s pozdravom in pripombo, da s stvarjo nima nobenega opravka, ampak da je „dal na razpolago samo streho v tako usodni uri kot leta 1942, ko so ustanovili Vaške straže.“ V razgovor je pozneje posegel zelo malo, toda izrekel je silno pomembne besede prisotnim v opomin:

„Najbolj kritičen bi bil trenutek, če bi se Nemci umaknili, Anglo-Amerikancev pa ne bi bilo...”

Te besede so mnogi najbrže preslišali, ali pa si jih niso vzeli k srcu. Škof sam pa tudi ni bil do konca navzoč, da bi zbrane politike lahko ponovno opozoril na tisti — najbolj kritični trenutek. Odšel je namreč na pogreb prelata Kalana. Bajlec je v zmoti, ko trdi, da je škof „ostal z nami do konca sestanka“ („Vestnik“ XIII/1963, 3, str. 59.) in ga s tem dela soodgovornega z NO.

---

(1) Škof Gregorij Rožman je prezidenta šele isti dan točno ob 12 opoldne telefonično povabil, in prezident je navzlic važnemu dnevnemu redu tistih usodnih dni, vse sprejeme zadnji trenutek ukazal odpovedati ter na škofovo povabilo takoj in brez nadaljnega pristal.

Narodni Odbor so na tem sestanku zastopali sledeči: **Za SLS.:** Dr. Joža Basaj, dr. Albin Šmajd, ravn. Bogumil Remec, msgr. Matija Škerbec, Franc Bajlec, Marko Kranjc in Srečko Baraga. **Za JNS.:** Dr Pestotnik, dr. Marijan Zajec, ing. Bevc in Rudolf Žitnik. **Za social—demokrate:** Dr. Celestin Jelenc.

Ta seznam je ohranjen s podpisom ravn. Bogumila Remca.

Jaz sem se sestanka udeležil po službeni dolžnosti v svojstvu adjutanta in osebnega tajnika prezidenta. Gen. Rupnik je temu sestanku pripisoval tako uraden pomen in je hotel pokazati toliko spoštovanja do gostitelja škofa Rožmana, da mi je zapovedal na uniformo pripeti adjutantske vrvice. To pa so nekateri navzoči razumeli po svoje; saj so mi pozneje resni ljudje — gotovo po pripovedovanju navzočih — znali povedati, da sem prišel z gen. Rupnikom k škofu v — „gestapovski uniformi! (ena čenča več!). — Prav tako sem po službeni dolžnosti dobesedno zapisoval vse, kar je bilo na sestanku govorjenega. Pa ne zato, kakor skuša — najbrž pod vtisom „gestapovske“ uniforme — cikati Bajlec:

„Na sestanek pa Rupnik ni prišel sam, kakor je bil naprošen, ampak v spremstvu svojega osebnega tajnika dr. Stanka Kocipra, da nam je bilo na prvi pogled jasno, da ne bomo mogli govoriti o vsem... — Navzoči dr. Kociper, ki se je takoj ob začetku sestanka vsedel k mizi in začel zapisovati, gledajoč vsakega posameznika, kakor da zapisuje imena vseh navzočih, je tudi vnaprej ves čas beležil, čim je kdo kaj govoril.“ („Vestnik“ XIII/1962, 3, str. 59.).

Meni namreč danes ni treba ničesar rekonstruirati po spominu, ki ga je skoraj dvajset let burnih dogodkov naravno nujno vsem razvodenilo; meni ni potreba izmiljšjati čenč. Potrebno mi je samo pogledati v zapiske, ki so bili narejeni na licu mesta dogodkov, ter pobrskat po arhivu avtentičnih dokumentov, ki so spravljani na varnem mestu, pa so vsi dogodki prozorni kot studenčnica.

3. Pri vsej važnosti, ki jo je prezident od njega pričakoval in ki bi jo v danih okoliščinah tudi moral imeti, je postal sestanek do pičice enak vsem našim že tradicionalnim sejam občinskih odborov, podpornih društev, konzorcijev itd. s tolikšno poplavo besed, da je kar zamrgolelo protislovij pa tudi motivov, ki so kričali po peresu Ivana Cankarja ali Branislava Nušiča, če bi prav na tem sestanku ne bila vzknila klica ne samo Rupnikove osebne tragedije, ampak predvsem tudi žaloigre 12.000 slovenskih domobrancev, ki so bili zaradi utopij NO vrnjeni iz Vetrinja.

Takoj na začetku sestanka je bilo jasno vidno, da ti ljudje, razen da so imeli skupno neodoljivo željo po oblasti, niso vedeli, kaj hočejo. Razen neučakanosti, da bi dobili oblast, niso znali pri vsej gostobesednosti predložiti niti enega konkretnega načrta za bodočnost. Škof in Rupnik sta se trudila, da bi jih spravila na vsaj kolikor toliko resno razpravljanje. Toda škof je prezgodaj odšel s sestanka na pogreb prelata Kalana in Rup-

V letu zadnjega svobodnega plebiscita se je Logatec na taboru dne 23. aprila 1944 odločno izrekel proti komunizmu. Prebivalstvo, ki je razumelo zapoved časa, se je zaupljivo zgrnilo okrog gen. Rupnika in dekleta v narodnih nošah so ga po starem slovenskem običaju sprejela s kruhom in soljo

nik je ostal sam pred usodno pozornico, na kateri so pripravljali vetrinjsko žaloigro cveta slovenske mladine. Zato je Rupnik skušal rešiti vsaj poveljstvo nad slovenskimi domobranci in je na to trdno upal vse do 4. maja 1945 zjutraj, ko je v slavnostni, rdeče obrobjeni številki „Slovenca“ bral poročilo o 3. majski slavnostni seji „suverenega“ slovenskega „parlamenta“, ki je na njegovo mesto postavil svojega novopečenega generala Franca Krenerja.

a) Tisti politiki, o katerih Franc Bajlec pravi, da so generalu Rösernerju postavili ultimatum in se pripravljali, da bi si podredili celó armadni zbor generala Löhra, so bili na sestanku skrajaja, dokler niso vedeli, kakšna bo Rupnikova reakcija, tako plašni, da jim je bilo ob sami navzočnosti Rupnikovega osebnega tajnika, ki je vse zapisoval — za zgodovino, po Bajlečevem priznanju „na prvi pogled jasno, da ne bomo mogli govoriti o vsem...“ — Zato so najprej začeli preizkušati teren in poslali v izvidnico ravn. Bogumila Remca, ki se je predstavil kot pooblaščenec vseh zbranih in Rupnika naprosil, da poda poročilo o splošnem stanju. Tudi niso pozabili poudarjati vprašanja, kaj je storjeno za varno evakuacijo politikov, ki naj bi „ves čas naše protikomunistične borbe stali v prvi vrsti“ (!!!).

Gen. Rupnik je s počasnimi, včasih okornimi, pa dobro premišljenimi in predvsem iskrenimi besedami jasno očrtal položaj, v katerem smo se nahajali v senci svetovnega strateškega in političnega stanja. Izrečno je opozoril zbrane politike, naj pomislijo na medzavezniške dogovore (Teheran, Jalta) (2) in naj narodu dopovedo, da ne stavi vseh svojih upov na prihod zapadnih zaveznikov k nam. Dobesedno je dejal:

„Tem bolj pa je treba misliti na to, kako bomo mi prišli do njih.“

Izrečno je opozoril, da sestavijo ekipo, ki bi odšla zaveznikom nasproti, jih poučila o stanju pri nas, poizvedela, kakšno stališče mislijo le-ti zavzeti do nas in našega boja, pa o tem poročala v domovino, kjer bo treba podvzeti temu odgovarjajoče mere.

„Gospodje! Treba je samo do skrajnosti disciplinirati mase in čustva. Kakor sem že javno povedal, povem tudi tu, da sem odločen ostati z domobranstvom v zaščitnici in sploh na terenu, dokler dogodki ne pokažejo, kakšno povelje bom izdal... Mi imamo na svoji zemlji revolucijo, v kateri je naš sovražnik mednarodni komunizem in bo ostal naš neprijatelj tudi po koncu vojne... Samo v tej luči moramo posmatrati naš položaj in na tej osnovi izdelovati naše plane.“

Kakor da ga je preslišal, je prav msgr. Matija Škerbec, ki je takoj povzel besedo, v teku svojih izvajanj izrekel tiste usodno težke besede, ki so odjeknile pod visoki strop škofove delovne sobe in zgostile v sebi vso strahotno tragično miselnost NO:

„Mi vsak dan pričakujemo angleških tankov!“

Navzlic že spredaj citiranemu škofovemu opozorilu, je pozneje zopet prav msgr. Matija Škerbec na ponovno Rupnikovo pripombo, da je treba poslati politično ekipo na poizvedovanje k zaveznikom preden kaj ukrenejo, izjavil, kot da bi imel NO zares že vse dogovorjeno:

„Narodno zastopstvo bo pozvalo zapadne zaveznike, da zasedejo našo domovino...“

Kaj čuda potem, da je „narodno zastopstvo“, ki je bilo prežeto takšne utopistične miselnosti, pozneje, ko ni bilo angleških tankov, slovenske domobrance na drn in strn, brez najmanjših predhodnih jamstev, odpeljalo na Koroško in na milost in nemilost predalo Titovim zaveznikom Angležem!

---

(2) To so takrat v Angleže zaljubljeni politiki najbrž ocenili kot plehko Göbbelsovo propagando, ki je govorila skozi Rupnikova usta, sedaj pa Bajlec pravi, da še na Koroškem nikomur ni bilo znano nič o teh dogovorih, in pri tem menda še misli, da je to „nepoznanje“ Narodnemu Odboru celó v opravičilo...

b) Ker je NO torej tako enostavno razpolagal z angleškimi tanki in zavezniškimi četami, je bilo kajpak več kot razumljivo, da je bilo poglavito vprašanje samo še formula, kako priti do — oblasti!

Navkljub temu, da je NO takrat že imel vse pripravljeno za „ultimatum“ Rösenerju in za razorožitev in podreditve vse balkanske Löhrove armade, o čemer se je Bajlec razpisal tako prostodušno, kot da „Vestnik“ berejo samo lahkoverni, naivni otročiči, so na sestanku ta dan iznašli „genialno“ formulo:

„...ustvariti kuliso, ki bi uživala zaupanje Anglo-Amerikancev in bila obenem tolerirana od Nemcev...“ (!!!)

Generalu Rupniku je bila pri tem „genialnem“ (Bajlec pravi, da je bilo — revolucionarno dejanje!!) načrtu odrejena naloga, da pri Rösenerju „izvrta luknjo“, t. j. pripravi teren. Ker je računal, da jih bodo same prilike spravile prej na pravo pot kot vsa njegova in škofova opozorila; ker se nikdar ni kanil upreti prenosu civilne oblasti o primernem času na politike; in pa, ker je upal, da bo to pač tista ekipa, ki bo ostala v domovini, med tem ko bo druga — poglavitna — skupina odšla po najkrajši poti k zaveznikom in tam poizvedela, kako stojijo naše akcije, je **prezident to nalogo sprejel**, posebej, ker je trdno upal, da bodo ti ljudje le uvideli usodnost položaja in pustili slovensko domobranstvo nedotaknjeno v njegovih rokah vsaj dokler ne uredi vsega z zavezniki. — Takrat še pomislil ni, da je nasedel prevari, ki jo je potem tako grenko obžaloval v svojem zadnjem, poslovilnem pismu, ko je gledal že smrti v oči. Takrat je pripravil teren pri Rösenerju, da je sprejel Narodni Odbor, in s tem dal „suverenemu narodnemu zastopstvu“ priložnost za „ultimatum“ in „revolucionarno dejanje“, pa na rovaš lastnih rojakov pred tujcem doživel največjo sramoto in ponižanje svojega dolgega, aktivnega življenja...

4. V zapisu Janeza Gruma beremo nadalje:

„Z dr. Basajem sva šla drugi dan k Rupniku. Zdelo se je, da je pripravljen iti z NO. Pa je odšel iz urada v svoje stanovanje in ko je prišel nazaj, je izjavil, da ne more sprejeti predgovorov NO.“

Msgr. Matija Škerbec je žal že mrtev; toda živ je, hvala Bogu, še stari poštenjak dr. Joža Basaj. Poleg dnevnika, kjer je zapisana dan za dnem, uro za uro vsaka prezidentova avdienca, kličem za pričo tudi poštenost dr. Joža Basaja, da dne 29. aprila 1945 nista bila pri prezidentu ne msgr. Matija Škerbec, ne dr. Joža Basaj, ne skupaj, ne posamično!

Tega dne, 29. aprila 1945, je general Rupnik zjutraj ob 9 sprejel Mihajlovičevega odposlanca ppolk. Ljubo Jovanovića, ki ga je v imenu Draže prišel prositi, naj posreduje pri Nemcih za pomoč četniškemu odredu vojvode Pavla Djurišića, ki se je umikal skozi Hrvaško. Kljub temu, da je gen. Rupnik na osnovi mojih zapiskov o poročilu ppolk. Jovanovića takoj sam, lastnoročno sestavil pismo, ki ga je nemudoma poslal Rösenerju, ka-

teri je zaradi početja Hrvatov naravnost zbesnel, je nemško posredovanje očitno prišlo prepozno, ali pa so ga Hrvatje enostavno prehiteli. Že v begunstvu smo namreč zvedeli o strahotni Golgoti Djurišičevih četnikov in smrti vojvode Pavla Djurišiča na Hrvaškem.

Samo ta avdienca, v kateri je gen. Rupnik sprejel Mihajlovičevega odposlanca zaradi posredovanja za Djurišičeve četnike, je bila vzrok, da se ni mogel pripraviti za odhod k Rösenerju prej kot ob 10,30. uri tega istega dne 29. aprila 1945.

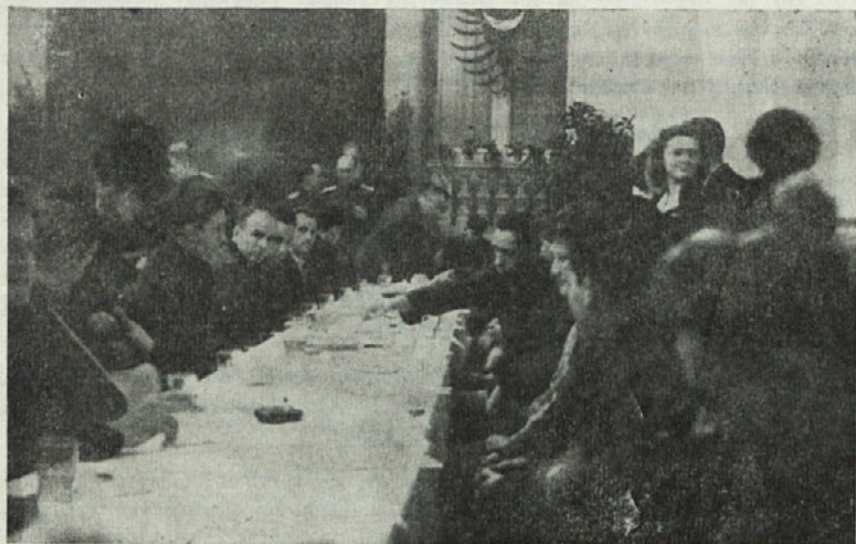
General Leon Rupnik je torej svojo obvezo na sestanku pri škofu prejšnjega dne 28. aprila 1945 natančno izpolnil.

Pri Rösenerju ni samo „izvrtal luknje“, ampak je zastavil vso svojo diplomatsko in prepričevalno sposobnost, da je vročekrvni in trdoglavi nemški general pristal na to, da naslednji dan 30. aprila 1945 ob 16 popoldne sprejme Narodni Odbor.

Istega dne 29. aprila 1945 popoldne me je prezident poslal k škofu, da mu sporočim uspeh posredovanja pri Rösenerju in ga v Rupnikovem imenu naprosim, da obvesti politike.

Brez Rupnikovega posredovanja politiki ne bi nikdar prišli do Rösenerja in ne bi nikdar mogli izvršiti svojega „revolucionarnega dejanja“ ter predati „ultimata“!

Pa tudi Rupnik ne bi doživel sramote in ponižanja, če ne bi nasedel — prevari!

Domobranski ranjenci so bili vedno dragi gostje v vladni palači v Ljubljani

5. Ker ne odgovarja resnici prejšnji odstavek iz zapisa Janeza Gruma, je seveda prav tako iz trte zvit odstavek, ki temu takoj sledi:

„Pri seji NO, ki se je nato vršila, je poročal polkovnik Krenner: Ko sem prišel h generalu Rupniku v urad, sta bila pri njem dva 'mlada' in sem slišal, da sta Rupniku prigovarjala: 'Gospod general, nikar ne pojdite skupaj z NO, marveč sami napravite svoj narodni odbor z mlado ekipo.'“

Ker je živ še Krener in najbrže tudi še tista dva „mlada“, bi bilo dobro, da bi Janez Grum, ki mu je tako po skrbi dopolnjevanje Bajlečevih čenč, poskrbel, da bi Krener to sam nekje javno objavil. Potem se bomo lahko namreč o tem in še marsičem natančneje pogovorili — na osnovi dokumentov. Ali pa naši „zgodovinarji“ menda ne čakajo na smrt Franca Krenerja in tistih dveh „mladih“, da potem prinesejo svoje „dokaze“?

6. Navzlic žalostnemu sprejemu NO pri Rösenerju dne 30. aprila 1945 ob 16 popoldne, kjer politiki razen neresnih fraz niso predložili nikakšne konkretne resolucije in predloga in je zato Rupnik kot njihov posrednik doživel sramoto in ponižanje, pa navzlic temu, da mu je NO naslednji dan dne 1. maja 1945 poslal v vladno palačo nahujskane oficirje iz štaba in zavarovane ljubljanske garnizije (domobranci, ki so izpostavljali svoja življenja na deželi, o vsem tem sploh ničesar vedeli niso!), je prezident dne 2. maja 1945 opoldne sprejel dr. Joža Basaja, dr. Marijana Zajca in msgr. Matija Škerbca.

Ob tej priložnosti je bil sestavljen sledeči ohranjeni dokument, na katerem je najprej z **Rupnikovo roko** napisan sledeči koncept spomenice generalu Rösenerju, ki so ga ob neprestanem povpraševanju za prezidentov nasvet skupaj narekovali imenovani trije politiki:

„Dosedanji ilegalni Narodni odbor za Slovenijo — opolnomočen 29. X. 1944 od predstavnikov vseh političnih strank, stanov in kulturnih ter soc. organizacij, namerava v interesu skupne protiboljševiške borbe in javnega reda ter radi obstoja slovenskega naroda izdati proklamacijo o ustanovitvi (prečrtano: proglašiti neodvisno državo; op. S. K.) narodne države Slovenije v okviru federativne kraljevine Jugoslavije in proglašiti provizorično slovensko vlado.“

Nato na istem listu konceptnega papirja še iz italijanske zapuščine, ki nosi na vrhu italijanski grb in napis: L' Alto Commissario di Lubiana, sledi s pisavo dr. Marijana Zajca sledeči konec:

„Ta sprememba v civilni upravi ne spremeni ničesar na nadaljevanju odločne borbe proti banditom na slovenskem teritoriju. Prosimo, da blagovolite to vzeti na znanje. Vse zadeve, ki zadevajo (tangirajo) obe strani, bo z Vami urejevala slovenska vlada.“

Prezident gen. Rupnik je ta koncept sam takoj prestavil v nemščino (3), nakar sem ga jaz pretipkal. Podpisala sta spomenico dr. Joža Basaj kot predsednik in dr. Marijan Zajec kot tajnik, in gen. Rupnik jo je takoj po obedu dne 2. 5. 1945 ob 14 popoldne osebno odnesel Rösenerju, ki jo je s posebnim odposlancem odpravil naprej do Gauleiterja in Vrhovnega komisarja za Jadransko Primorje.

To je prva in edina konkretna stvar, s katero se je NO obrnil na Nemce. Je pa tudi edino „revolucionarno dejanje“ tistega „suverenega“ NO, ki je hotel ustrahovati vso Löhrovo armadno skupino na Balkanu, o čemer je tako na široko pisal Franc Bajlec v „Vestniku“ letnika 1962, o čemer pa ne bi bilo vredno izgubljeni besedi, če NO v zamejstvu ne bi molče priznal tega za svojo belo knjigo in če ga vestnik SLS „Domoljub“ ne bi celo priporočal kot „zgodovinsko delo“.

7. Najboljši dokaz, da se Rupnik ni protivil predati civilno oblast NO, pa je ta, da je samo on preprečil, da jih Rösener ni dal zapreti prvič že 30. aprila 1945 po prvem sestanku pri njem, drugič pa po noči dne 3. maja 1945, da bi tako lahko za zapahi počakali komunistično „krvavo rihto“. Ali pa menda zares verjamejo, da Rösener tega ne bi upal ali mogel izvršiti?

II. Prezident general Leon Rupnik ni nikdar pomislil na to, da bi sestavljajl svoj lasten narodni odbor; najmanj seveda z nekakšno mlado ekipo.

Ne samo, da vse spredaj navedeno dokazuje, da se prezident nikdar ni protivil prenesti o primernem času civilno oblast na že obstoječi Narodni Odbor, ampak bi bilo čisto tehnično nemogoče sestaviti „vlado“ iz nekakšne „mlade ekipe“.

(3) V nemškem prevodu se spomenica glasi takole:

Ljubljana, den 2. Mai 1945.

Herr Obergruppenführer!

Der bisher illegal bestehende Nationalausschuss für Slowenien, bevollmächtigt mit der nationalen Deklaration vom 29. X. 1944 seitens der Vertreter aller nationalen politischen Parteien, der kulturellen und sozialen Organisationen und aller Stände, beabsichtigt im Interesse des Bestandes des slowenischen Volkes sowie im Interesse des gemeinsamen gegenbol-schewistischen Kampfes, weiters im Interesse der öffentlichen Ordnung den Volksstaat Slowenien zu proklamieren und eine provisorische Regierung einzustellen.

Die Übernahme der Regierung wird am entschlossenen Kampf gegen die Banditen auf unserem Gebiet nichts ändern.

Alle gemeinsamen Angelegenheiten der Zivilverwaltung werden im gegenseitigen Einvernehmen zwischen der höchsten deutschen Befehlsstelle und der völkischen Regierung geregelt.

Wir bitten Sie, Herr Obergruppenführer, dies zur gefälligen Kenntnis nehmen zu wollen.

Mit ausgezeichnete Hochachtung

für den slow. Nationalausschuss

Sekretär:

Vorsitzender:

Rupnik je bil po svojih dejanjih in miselnosti vse kaj drugega kot fantast.

Fantastičen je samo zapis Janeza Gruma, ki daje v usta sedaj že mrtvega msgr. Matija Škerbca zopet izjavo iz let ihte, ko je 1947. leta na Koroškem izdal svoje „Spomine in reminiscence“ v času, ko smo nekateri bili obsojeni v navidezno večni molk. Po tej izjavi naj bi gen. Rupnik potem, ko se je Rösener že „sesedel“ pred Narodnim Odborom, na sestanku dne 30. aprila 1945 „nastopil proti NO“ z besedami:

„Ich werde selbst mit meiner jungen Equipe meinen eigenen Nationalausschuss bilden...“ (Jaz bom sam ustanovil s svojo mlado ekipo svoj lasten narodni odbor...)

Tudi v največji razburjenosti gen. Rupnik tega ne bi nikdar mogel izustiti, ker bi bila gola fantazija. Lahko jim je zaradi sramote in ponižanja, ki ga je doživel kot posrednik politikov pred Rösenerjem, vrgel v obraz, da nikogar ne predstavljajo, lahko jih je celó ozmerjal, lahko jih je preklel... samo te fantazije ni nikoli izustil!

Ta izmišljotina je bila skonstruirana pozneje na osnovi sledeče resnice:

Potem ko je gen. Rupnik uvidel, da mu NO hoče zares izbiti iz rok tudi domobrance (hujskanje emisarjev NO med edinicami na deželi, naval oficirjev ljubljanske garnizije v vladno palačo itd.), je skušal to nesrečo na vse mogoče načine preprečiti. Ker je politikom hotel odstopiti civilno oblast in izpolniti dano besedo, je mislil, da bi bilo najbolj primerno, že obstoječi NO razširiti z ljudmi, ki bi morda uspeli nekoliko zavirati zmedo in vplivati ne samo na usodo 15.000 slovenskih domobrancev, ampak tudi na usodo naroda sploh.

Predvsem je bil mnenja, da bi predsedstvo NO moralo biti v rokah apolitičnega, ali vsaj ne politično aganziranega strokovnjaka. Pri tem je mislil predvsem na meddržavnopravnega strokovnjaka, bivšega poslanika v Washingtonu, univ. prof. dr. Leonida Pitamica, ki bi bil tudi edini, ki je obvladal angleški jezik.

Nadalje je mislil, da bi obstoječi NO razširili še sledeči:

Biv. senator Alojzij Mihelčič (SLS); biv. senator Janez Brodar (SLS); biv. poslanec Vekoslav Špindler (SLS); dr. Branko Alujevič (JNS); dr. Vrčon (JNS); dr. Kalan (JNS); Karel Bratuša (Neodvisen); biv. poslanec in duh. svétnik Karel Škulj (SLS); France Žužek (SLS, delavstvo); Ignacij Pevec (predsednik pokr. kmečkoga poverjenštva); prof. Pavle Verbic (Straža); Mirko Javornik (Neodvisni katoličan); Izidor Cergol (Zbor).

Ne glede na to, da s temi ljudmi gen. Rupnik ni kanil sestaviti nikakšnega svojega odbora, ampak samo razširiti že obstoječi odbor, bo menda težko kdo v njih videl nekakšno „mlado ekipo“!

Ideja je bila sprožena šele 2. maja 1945, torej dva dni po sestanku pri Rösenerju, kjer naj bi gen. Rupnik že nastopil proti NO z nekakšnim odborom „mlade ekipe“; mimo je bil že tudi prvi naval oficirjev ljubljanskega štaba in garnizije v vladno palačo; in ko je prišlo do prvega stika z nekaterimi od imenovanih šele pod večer istega dne 2. maja 1945, je bila že na poti h Gauleiterju spredaj imenovana spomenica, ki jo je pomagal sestavljati, jo prestavil v nemščino in sam osebno že ob 14. uri popoldne odnesel k Rösenerju.

Pa tudi ta zadnji Rupnikov poizkus, da bi preko vplivnih mož skušal dejstvovati na korake NO, ki so kot slepi priganjali domobranstvo v vetrinjsko žaloigro, je propadel. Prof. Leonida Pitamica in še nekaterih ni bilo mogoče nikjer izslediti, od ostalih pa jih je večina navzlic temu, da so na sestanku tega dne zvečer obsodili početje NO, bodisi zaradi strankarske discipline, bodisi iz drugih razlogov odklonila sprejeti Rupnikovo zamisel.

— — —

Pa to vse skupaj že ni več važno. Vse to služi samo za ilustracijo zgodovine.

Strahotno dejstvo je, da je NO brez vsakršnega predhodnega jamstva odpeljal domobrance na Koroško in jih predal — tudi še ob tem koraku brez vsakršnega jamstva — Titovim zaveznikom Angležem, ki so jih razorožili in 12.000 poslali v nasilno smrt. In to se je zgodilo pod vladavino Narodnega Odbora, ki je dne 5. maja 1945 na nemškem poveljstvu v Kazini iz rok nemškega generala prevzel oblast, postal vlada in s tem prevzel odgovornost za vse, kar se je po tem dnevu zgodilo! Tega dejstva ne more izbrisati nikdo. Te odgovornosti se NO pred zgodovino ne bo mogel nikdar rešiti, četudi bi bile resnične vse čenče njegovih „zgodovinarjev“.

Zelo lahko je namreč narediti zmedo in razbijati! Treba pa je tudi močnatosti, prevzeti odgovornost za nastale posledice!

ŽIVETI HOČEMO

Da živeti hočemo. Zato in prav zato smo se uprli nasilniku fašistu in nacistu, ker je hotel narediti iz nas slovensko Gill in Hitlerjugend. Zato smo se uprli tiranu komunistu, ker je z masko svobode v nasilju in ubojih oznanjal enakost, zato smo zapustili Slovenijo in zato se nočemo vrniti v zaslužnjeno domovino, četudi bi jim verjeli v jamstvo.

Živeti hočemo! Živeti, prosti ljudje! Živeti bratje Slovenci, brez ozira na demokratično politično pripadnost, brez privilegijev, brez obtožb in lavorik preteklosti, brez oholosti in zavisti. Živeti in delati hočemo — bratje, z enim samim edinim in skupnim ciljem — svoboda domovine!

Kdor je te in take volje, naj z nami stopi v korak.

Ivan Korošec

SPOMINI ...

Tih je večer nocoj. Nikogar ni, ki bi motil. Le oblaki jadrajo nad domovino in krope zemljo pod seboj. Kot nalašč večer, da ujamemo krik žejnega hrepenja po domu, po domačih logih, po njivah in tratih. V duhu pojdimo domov, vrnimo se v kraje, ki nosijo pečat tistih strašnih dni revolucije.

Nekateri pravijo, daje treba danes vse to pozabiti in iti s tokom življenja. Drugi vidijo lepe ceste, bele palače rdečih gospodarjev in ne mislijo nazaj.

Ti in jaz pa njsva pozabila trpljenja. Zrasla je nova oblast, a dvignila se je na grobovih. Tam se slavi hudobija. Govoriti o nedolžno pomorjenih je velik greh. Življenje kipi in vriska kot pred leti. Hrupno je kot novi svet, ne pozna več počitka. Tako uče in ukazujejo tisti, ki sami ne najdejo miru, ker nočejo, da bi v tišini kdo zaslučil glas groze, ki kot zaklet čaka po temnih kotanjah in prepadih.

Ubijajo ta mrtvi glas vesti, glas pravice poklanih... Ubijajo ga, a vendarle živi in kliče. Slišijo ga ljudje doma. Kot skrivnostnih se oglašajo nocoj od vseh strani, na večer smrtne žetve. Ali slišite?...

TURJAK

20 let bo kmalu. Slovenski fantje so stali, trneje kot zidovi starega grada. Ne za denar, za sveto vero in svobodo so stali na straži. Ni jih zmaga la rdeča hudobija, ne laž ne zvijača. Moral je priti tujec, da je s topovi razdrobil zidove, slovenski izdajalec pa jim je zažgal streho nad glavo. Potem „častna“ obljuba rdečih, da bo vse odpuščeno in pozabljeno. Predaja, ker fantje so si želeli miru. Namesto tega pa so jim zvezali roke, prvo zaznamovanje za smrt. Smrt je ledeno dahnila nanje in jih spremila v Lašče, Jelendol, Mozelj, Rog, Kočevje... Koliko gorja, morje trpljenja, nad tisoč uničenih življenj.

Vse so zrobili in poteptali, le napis v kočevskih ječah je ostal v spomin: Bodite eno, združite se!

Narod je razumel ta klic in se kot eden spet uprl nasilju iz gozdov. Poti pa ni bilo konec.

VETRINJE

šotor brezdomnega slovenskega človeka. Polje, ki je sprejelo 40 tisoč golih življenj, da jih ohrani. Kraj upanja, da nam bo svet le priznal pravico do poštenega življenja. Čakanje treh tednov, kot trenutki pred izrekom obsodbe. Potem razočaranje, najhujše od vseh... za slovensko kri so zbarantali kramarji sveta in nam odrekli tudi pravico do življenja. Izdaja. 12 tisoč slovenskih vojakov so z idajo vrnili krvnikom. Vetrinje je čez noč postalo jezero solza, ki so kot dve žalostni reki tekle v Podrožico in Pliherk za svojimi...

Kot po stopnicah so jih vlačili od postaje do postaje, dokler niso pripeli do zadnje. Jesenice, Kranj, škofja Loka, Zavodi, Brezarjevo brezno, Slovenj gradec, Velenje, Celje... Povsod dolge vrste navezanih na vrvi, povsod bodeča žica, ki se je zajedala do kosti, ob cestah kot svetilke steklene oči fantov, ki jih je smrt rešila nadaljnih muk. Nikjer prošnje po usmiljenju, ne kesanja nad borbo proti zločinu, le upanje je božalo v srcih, da se bodo zanje zavzeli tisti, ki so jih izdali.

ZAVODI

Strašna ječa slovenske vojske, civilistov, žena in otrok. Nad 10 tisoč so jih vrgli med stene, da jih spravijo s sveta. Zbirališče zajetih v Podrožci, grozna celica pri Jesenicah zajetih ranjencev, v kletih klavnice, kjer so najboljše preteпали do smrti. Vezali so jih v vreče in jih bili, dokler niso obležali v lastni krvi. V bližnje Brezarjevo brezno so jih odvedli nad 500. Niso streljali, da ne bi razburjali Ljubljane, z noži so to opravili... Krvava voda je pritekla iz studenca pod njim.

TEHARJE

Kakor počasna reka se vale trudne kolone iz Celja. Ceste so polne. Domobranci legajo in padajo ter poljubujejo zemljo. Konji gazijo po njih kot po travi. Naženejo jih v kanale ob cesti in jim s koli razbijajo glave. Kot snopje leže po cesti do Teharja. Tam jim ukažejo na kamenje, v vročino brez požirka vode, v stradanje in mučenje brez prestanka. Mnogi so morali v posebno klet pod skladiščem. Z glavo navzdol so jih obežali na velike kljuke in jim razbijali čeljusti ter jim rezali kožo s telesa. Pesek je pil luže penaste krvi. Ko so jih zvezane vodili ven, da so imeli prostor za druge, jih ni bilo mogoče spoznati. Za taboriščem, med strelskimi jarki, so zapele strojnice in jih rešile trpljenja.

Druge so nalagali vsako noč. Spet žica, vrvi, odhod v temo noči in gozdov nad Hrastnikom. Med drevjem luči, žične ograje, kordoni morilcev, ki so čakali kot hijene. Še zadnji pogon, tek bosih in nagih domobrancev med bliskanjem nožev, med vihtenjem kopit, v točo krogel pred jaškom. Konec. Le redkim je uspelo iz te smrtne pasti.

KOČEVSKI ROG

Kalvarija slovenske domobranske vojske. Z ostrim kamenjem posuta steza drži skozi gozd. Ob straneh kordon divjih, izšolanih krvnikov, ki živijo samo še za prelivanje krvi. Dolge palice, nasajene z ostrimi, krivimi noži, vihte v rokah in čakajo, da zverinsko okoljejo vsako žrtev. Udi lete od teles, rane se odpirajo na široko, nihče ne uide udarcu, le redki so, ki celi pritečejo do konca, kjer pred rovom kosi mitraljez.

Potem padec v globino, na neznansko kopo zvijajočih se teles. Podzavestno odpiranje ust, grgranje, hropenje, stokanje, jok, kriki zblaznelih,

petje k Mariji, umirajoče besede duhovnikov... vse v tem velikem grobu. Strašna masa v smrtnem boju sklenjenih prstov, polomljenih udov, električne in bodeče žice, kakor da jih za vedno povezuje v eno. Pod to mrmrajočo gomilo žubori, ne voda, kri teče kot reka.

Telesa padajo kot kaplje dežja iz oblakov, ne deset ali dvajset — nad tisoč v eni sami noči. Tako je bilo vsako noč do zore, dokler niso padli vsi, ki jih komunizem ni mogel ukloniti živih. Sedem tisoč...

Zunaj pa divji krohot, ob ognju ples zmagovalcev nad neoboroženo vojsko. Za konec dinamit, detonacije, nafta in dim — da se za vedno skrije bratomorni zločin. Toda — za veliko skalo sta ostala dva, ranjena, a živa, ki sta pozneje razodela resnico in skrivnost.

— — —

Takšna je naša zgodba, ki jo nocoj šepeta veter in jo šušljajo gozdovi. Skrivaj si jo pripovedujejo rojaki doma in jo ohranjajo mlademu rodu. Slišimo jo tudi mi v svobodi, a pogosto se zdi, da nam je nadležna. Ne zmenimo se zanjo in ne odgovarjamo na krike iz gozdov in globeli, ki veljajo predvsem nam. Mi moramo govoriti v imenu zatiranih in poklanih. Zganimo se. Dvignimo glas naše resnične zgodbe, da bodo spokojno utihnili vrhovi dreves nad skritimi svetimi grobovi naše domovine.

P. S. Ta zborna recitacija je bila izvajana v Torontu za spominsko proslavo v letu 1963.

Stane Pleško

ZAMISLI SE...

(V svojem znamenitem predavanju častnikom Šumadijske divizije je njen poveljnik div. gen. Leon Rupnik že dne 26. januarja 1938. leta v Kragujevcu izrekel sledeče besede, ki so še danes, ko je minilo že več kot četrto stoletje, potrebne globokega premišljanja, in kažejo, kako je ta človek do obisti poznal komunizem.)

V Sovjetski zvezi boljševizem uzakonja prisilno delo, izven nje pa poziva na borbo proti kapitalističnemu izkoriščanju delavcev. — Izven Sovjetske zveze borba boljševikov za „pacifizem“ in „razorožitev“, v njej gigantsko oboroževanje in organiziranje vojske za ofenzivo. Povsod na svetu poziva boljševizem na borbo proti imperializmu, v Sovjetiji, kjer vlada sam, pa imperializem vsestransko pospešuje.

Zvestemu prijatelju v spomin

Na Ljubljanskem gradu sva se srečala. V uniformi slovenskega domobranca. Miha je bil meni enakih let. Doma je bil iz sosedne vasi. Iz druge občine in fare.

Kot domobranca iste čete sva v prostih urah vedno tičala skupaj. Zahajala sva v mesto na polič vina, v kino ali samo na sprehod. Od dne do dne se je najina navezanost večala. Priložnost pa je hotela, da sva postala neločljiva prijatelja.

Ko je bila naša četa prestavljena z ljubljanskega gradu na letališče, sem postal mitraljeski inštruktor. Pa sem se kmalu naveličal tekanja po blatnem polju in razlaganja domobrancem, kako ravnati in uporabljati strojnice. Komaj sem čakal dneva, ko bo naša četa poslana na položaje, ali pa bodo potrebovali prostovoljce za postojanke.

Neko deževno jutro je dežurni domobranec pozval četo v zbor, in poveljnik čete stotnik Pirnat je izstopil pred zbor in vprašal, kdo se javi za namestitev na postojanke. Dvignil sem roko in se javil. Na moji levici je stal Miha in me vprašujoče gledal. S komolcem sem ga dregnil pod rebra, da se je še on javil.

Odpeljali so nas s kamijonom v mesto v tehnično srednjo šolo, kjer so nam razdelili potrebno vojaško opremo, zatem pa so nas odpeljali na ljubljanski glavni kolodvor. Na vlaku smo čakali do mraka in ugibali, kam nas bodo odpeljali. Končno je vlak le potegnil s postaje in začel počasi sopihati proti Grosuplju, kamor smo dospeli pozno v noč. Tema je bila taka, da smo komaj našli edinico, h kateri smo bili dodeljeni.

Z Mihom sva dobila zopet skupno bivališče v vagonih. Dodeljena sva bila za nočne službe in patrole z oklopnim vlakom; oba za isti čas. Usoda je menda tako hotela, da sva z Mihom delila vse dobro in slabo, iz to prav spočetka, ko sva se javila v slovensko domobranstvo. Pozneje sva skupaj doživela pot v Vetrinje in vrnitev, prav tja do pokolja v Kočevskem Rogu.

Kako velik idealist je bil! Ker je bil prežet z idealizmom, je vrnitev iz Vetrinj in križev pot tja do Roga njegovo prepričanje ne samo utrdila, marveč tudi prekalila.

Mnogokrat se spominjam Miha, njegovega mlajšega brata Jožeta ter njune matere — vdove. Starejši brat je bil ob italijanskem razpadu mobiliziran k partizanom in padel nekje kot partizanski kurir. Jože je bil na škofljici v Meničaninovi četi, pozneje na postojanki v Pijavi gorici in končno v Višnjegorskem udarnem bataljonu. Miha je zelo pogostokrat omenjal brata Jožeta. Posebno po vrnitvi slovenskih domobrancev iz Vetrinj mi je izrazil, da je njegova največja želja, da Jožeta ne bi zadela ista usoda kot je nas.

Vse od Vetrinj pa prav tja do Kočevja sva bila skupaj kot neločljiva brata-dvojčka. V najstrašnejših trenutkih sva spoznala, da sva resnična prijatelja. Z nemimi pogledi sva skupaj želela, da bi bilo že konec strahotnih dejanj, ki so jih počeli komunisti.

Kaj bi Miha danes povedal, če bi si tedaj rešil življenje? Povedal bi nam in vsemu svetu, da mu ni žal, da je stopil v protikomunistične vrste, da mu ni žal, da se je boril proti komunistom-morilcem, in da bi se še naprej boril, če bi mu bila danes dana priložnost, pa čeprav je njegov rodni brat med njimi.

Miha, usoda je odločila, da je bila najina pot zelo podobna vse tja do Dijaškega doma v Kočevju. Ko so naju brezsrčni mučilci skupaj zvezali z žico, ki se je vrezovala v kožo in meso ter kosti, sva še tesneje čutila najino povezanost. Nisva več govorila; molila sva — prosila Boga, da naju reši trpljenja. Srčni utripi se niso samo čutili, temveč celo slišali. Misli, hitrejše kot strel, so se podile po najinih glavah. Življenje — smrt! To je bilo strašno. Konec, samo skorajšnji konec sva si želela.

Toda ni nama bilo odločeno tako, Miha. Razvezali so naju v dolinici pred jamo. Odvzeli so nam domobranksko uniformo. Prvi sem bil jaz na vrsti. Krogla me ni zadela — toda nisem čakal na ponovni strel. Skočil sem v grob-jamo — živ. V jami sem se hitro zavlekel na stran in uprl oči proti smeri, odkoder sem odskočil. Videl sem Miho. Njegovo telo je zaplavalo proti meni, z razprostrtimi rokami — kakor domobranski orel. Zrušil se je na ogromni kup trupel svojih soborcev. Curek krvi iz rane na njegovih prsih me je poškopil in kakor mavrica pustil podpis na skalah in truplih.

Končal je Miha z borbo. Končal je v upanju na lepše življenje na tem svetu. Toda njegova prošnja za nas, ki smo ostali in se rešili tistega, kar je njih doletelo, se še vedno ponavlja pri Bogu: „Odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo!“ Odpuščanje, prositi za tiste, ki so nas morili, je nekaj, kar mi, ki živimo v demokratičnih deželah, ne bomo nikdar doumeli.

Čas hitro beži. Spomini se mi meglijo in staramo se. Toda čas je, posebno še sedaj, ko bomo praznovali dvajseto obletnico, da obudimo spomjne, jih zapišemo, da bodo ostali za naše otroke, da si bodo mogli ustvariti ob branju teh spominov one ideale, za katere je padlo toliko tisočev slovenskih domobrancev.

Junaštva naših fantov so tako velika, da nam ni treba pretvarjati ali ponarejati te veličine, čeprav naši sovražniki — komunisti, na vse načine skušajo, da bi ta junaška dejanja in to stvarnost prikazali v drugi luči. Narodni junaki so bili v Sloveniji le slovenski domobranci, in to komunisti doma dobro vedo; saj so jih sami videli, kako so brez strahu umirali, ko so jih „zavezniki“ vrnili komunističnim krvnikom v roke. Resnični narodni heroji so slovenski domobranci, ki so bili vrnjeni iz Vetrinj in pobiti širom slovenske zemlje in med temi 12.000 si bil tudi Ti, dragi prijatelj — slovenski domobranec Mihael Benčina.

„Domoljub“ (vestnik Slovenske Ljudske Stranke) št. 12, 1963 piše:
„NARODNI ODBOR ZA SLOVENIJO IN VETRINJSKA TRAGEDIJA“ — V „Vestniku“, glasilu slovenskih protikomunističnih borcev, je v vseh številkah lanskega letnika izhajala razprava pod gornjim naslovom. Napisal jo je član NO in bivši poslanec dr. Franc Bajlec. Vzbudila je veliko pozornost v vsej slovenski javnosti. Nekateri zgodovinarji in poznavalci med in povojnih razmer so mnenja, da je to najboljši in najkrepkejši opis razmer v zvezi z vetrinjsko tragedijo. Naj bi ne bilo slovenskega javnega — zlasti političnega — delavca, ki bi tega zgodovinskega dela ne prebral.

„Domoljub“ (vestnik Slovenske Ljudske Stranke) št. 13, 1964 piše:
„PROTIKOMUNISTIČNI VETERANI“ — V društvih protikomunističnih borcev so nastali spori, ki segajo izven društev v naše naselbine. Da bo jasno, ugotavljam: Društva protikomunističnih borcev so samostojna, nepolitična društva. Prav tako je njihova Zveza. Politična organizacija in stranka se v njihove stvari načelno ne vtika, nima za to nikake pravice, ne želje in ne namena. Vsak borec, ki je krščanski demokrat, nam je enako drag. Vsako združenje naj avtonomno na svojem področju opravlja svoje zadeve. Skupno stremenje pa mora biti, da vzporedno, kolikor mogoče složno, zasledujemo osnovne končne cilje, ki jih kot politična emigracija imamo, vse sporne reči pa rešujemo kot dobri bratje in sodelavci.

NA UREDNIŠKI MIZI

Vsem, ki so nam ob izidu prve dvojne številke TABORA čestitali, se lastniki, uprava in uredniki ne moremo zahvaliti posamično; še manj objaviti vsa pisma, ki nas bodrijo, da vztrajamo na začeti poti. Zato bodite prepričani, da ste v naši skupni zahvali obseženi vsi — tudi kot posamezniki. Naša zahvala pa je naša obveza, da bomo storili vse, kar je v naših močeh, da bomo — z vašo pomočjo — ne samo naš vestnik ohranili na isti ravni, ampak ga bomo od številke do številke izpopolnjevali in poboljšali. Hvala in: Zvestoba za zvestobo!

Boštjan. — Hvala za tvoje spomine na mrtvega soborca, ki ga pričujemo na drugem mestu. Izpustili smo samo končne verze. Bi pokvarili lep vtis. Pa nam tega ne zameri in še piši! Čim več!

Ob na stežaj odprtih vratih Prešernove rojstne hiše v Vrbi mislimo vedno in povsod, da smo vsi — kot posamezniki in skupnost — odgovorni, da bi v domove naših očetov vedno sijalo žarko sonce svobode.